Укладачі:

Фещенко Ю. І., акад. НАМН України, д-р мед. наук, проф.; Турчина І. П., канд. мед. наук, старш. наук. співроб.; Канарський О. А., канд. мед. наук, зав. відділення бронхообструктивних захворювань легень у хворих на туберкульоз; Примушко Н. А., канд. мед. наук, старш. наук. співроб.; Пархоменко Н. В., канд. мед. наук, старш. наук. співроб.; Крилач О. І., мол. наук. співроб. (ННЦ ФПА НАМНУ).

Рецензенти:
Дзюблик О. Я., зав. відділенням технологій лікування неспецифічних захворювань легень ННЦ ФПА НАМНУ, д-р мед. наук, проф.;

Зайков С. В., професор кафедри респіраторної медицини та фтизіопульмонології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, д-р мед. наук, проф.

Голова профільної проблемної комісії МОЗ та НАМН України: академік НАМН України, д-р мед. наук, проф. Ю. І. Фещенко

Голова експертної комісії: д-р мед. наук, проф. І. А. Калабуха

Відповідальний за випуск:
Державна установа "Національний науковий центр фтизіатрії, пульмонології та алергології імені Ф. Г. Яновського Національної академії медичних наук України", 03038, м. Київ, вул. М. Амосова, 10.
Тел. (044) 275 54 88, факс. (044) 275 21 18.
E-mail: secretar@ifp.kiev.ua

Тираж 90 прим.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
Державна установа
"Національний науковий центр фтизіатрії, пульмонології
та алергології імені Ф. Г. Яновського
Національної академії медичних наук України"
(ННЦ ФПА НАМНУ)

УДК 616.248.1-085-084.001.5

Випуск із проблеми
"Фтизіатрія і пульмонологія"

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою Державної установи
«Національний науковий центр фтизіатрії,
пульмонології та алергології
імені Ф. Г. Яновського НАМН України»,
протокол № 8
від «20» жовтня 2026 р.

ТЕХНОЛОГІЯ ЛІКУВАННЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД БОЙОВИХ ДІЙ, ХВОРИХ НА ХРОНІЧНІ НЕСПЕЦИФІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЛЕГЕНЬ

(інформаційний лист)

Київ 2026

Пропонується для впровадження в практику лікувально-профілактичних закладів терапевтичного та пульмонологічного профілю технологія лікування та реабілітації військовослужбовців та цивільних осіб, постраждалих від бойових дій, хворих на хронічні неспецифічні захворювання легень, яка розроблена у відділенні пульмонології ННЦ ФПА НАМНУ, суть якої полягає у тому, що хворим на хронічні неспецифічні захворювання легень, військовослужбовцям та цивільним особам, постраждалим від бойових дій, додатково до стандартної терапії їх захворювання згідно національних настанов призначають індивідуальні програми фізичної реабілітації та препарати мексідол в дозі 200 мг тричі на день, карнітин в дозі 250 мг тричі на день та кверцетин по 1 г тричі на день протягом 2 місяців, завдяки чому досягається підвищення ефективності лікування хворих.

Дана технологія пропонується вперше, аналоги відсутні.

Хронічні неспецифічні захворювання легень (ХНЗЛ) є важливою проблемою клінічної практики. Глобальними чинниками ризику ХНЗЛ є куріння, забруднення навколишнього середовища твердими частинками, забруднення повітря в побуті та професійний вплив шкідливих часточок, газів та випарів. Всі вони драматично погіршилися під час війни в Україні, що призводить до збільшення захворюваності на ХНЗЛ та підвищення частоти їх загострень і ускладнень.

Наразі в арсеналі лікарів є патогенетичні та симптоматичні підходи до лікування ХНЗЛ, для котрих розроблені різні фармакотерапевтичні засоби, як-от бронходилататори та кортикостероїди. Незважаючи на це, використання традиційних методів терапії не є вичерпним у досягненні мети лікування, оскільки подекуди вони здатні лише полегшити симптоми, пов'язані з цими захворюваннями, але не ефективно вилікувати пацієнта або запобігти прогресуванню патології. ХНЗЛ є гетерогенними захворюваннями, які складаються з кількох фенотипів, не однаково реагують на той самий тип лікування та мають різні ризики загострення та прогноз.

Відносно сучасних умов війни в Україні наразі немає можливості покращити якість повітря. Забруднення повітря є одним із екзогенних джерел активних форм кисню та азоту. Атмосферні тверді частинки несуть небезпеку через їхній комбінований склад, який включає перехідні метали та органічні сполуки. Після контакту з епітелієм дихальних шляхів та легень компоненти твердих частинок ініціюють синтез медіаторів запалення, активацію макрофагів, модуляцію експресії генів та активацію факторів транскрипції, що пов'язано з патофізіологією хронічних респіраторних захворювань.

В експериментальних умовах було показано, що деякі антиоксиданти проявляють антиоксидантні, протизапальні та антимікробні властивості в in vitro та in vivo моделях впливу забруднення повітря.

Технологія, що пропонується, полягає у тому, що хворим на хронічні неспецифічні захворювання легень, військовослужбовцям та цивільним особам, постраждалим від бойових дій, додатково до стандартної терапії їх захворювання згідно національних настанов призначають індивідуальні програми фізичної реабілітації та препарати мексідол в дозі 200 мг тричі на день, карнітин в дозі 250 мг тричі на день та кверцетин по 1 г тричі на день протягом 2 місяців, завдяки чому досягається підвищення ефективності лікування хворих.

Застосування запропонованої технології дозволяє:

– досягти покращення контролю над симптомами (зменшення загального рахунку симптомів з (9,2 ± 0,5) до (6,1 ± 0,3) балів);

– знизити потребу у прийомі препаратів невідкладної терапії з (3,6 ± 0,4) до (2,4 ± 0,4) вдихів сальбутамолу на добу;

– покращити переносимість фізичного навантаження в тесті з 6-хвилинною ходьбою на 26 метрів;

– покращити показники якості життя на 7 балів згідно опитувальника госпіталю Святого Георгія;

– досягти клінічної ефективності у 90,0 % хворих, що на 25,0 % перевищує ефективність лікування в контрольній групі.

Розроблена технологія проста у виконанні, фізіологічна, не потребує додаткових ресурсів, легко доступна для практичної медичної мережі, що дає змогу рекомендувати її для лікування хворих на хронічні неспецифічні захворювання легень, військовослужбовців та цивільних осіб, постраждалих від бойових дій.